

5. 石筱璇. 《黄帝内经》英译本探讨研究—以比喻修辞手法为例. 现代语言学, 2019. № 7(4). 页 490–494.

6. 赵凯绚. 政治语篇中概念隐喻的研究. 现代语言学, 2023. № 11(2). 页 646–651.

УДК 821.111 (73)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-82>

Поліщук Н. Ю.

ORCID: 0009-0007-6161-1955

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри світової літератури

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

ВИМІРИ ІДЕНТИЧНОСТІ В КИТАЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКІЙ ЖІНОЧІЙ ПРОЗІ ХХ СТ.

Ключові слова: жіноча ідентичність, матір, донька, китайсько-американська література.

Проблема ідентичності як одне з основних понять сучасного інтелектуального дискурсу [3–5; 11], ґрунтуючись на ключових концептах людської екзистенції – Я, Інший, час, пам'ять, свобода, самотність, тілесність, нарація, – охоплює широке поле власної трансформації чи то в психологічному (персональний), соціальному (гендерний), національному (расовий / етнічний) а чи культурологічному (мульти- / транскультурний) зрізах. Одним із вимірів, у якому доволі чітко простежуються процеси ідентичнісної трансформації, є простір літератури, головню другої половини ХХ ст., зокрема азійсько-американська форма її репрезентації.

Прикметною рисою всієї «жіночої» азійської літератури США ХХ ст., а особливо виразно китайської її складової є двоїста природа ідентичнісного жіночого дискурсу, що фігурує в парі «матір – донька» [6–7; 9; 12] і характеризується двоголосою наративною структурою, яка виникає на основі взаємного накладання оповідних пластів матері і доньки. Така розшарованість жіночого тексту виявляє його внутрішню неоднорідність, зумовлену не стільки конфліктом генерацій, скільки суперечливістю

світоглядних систем їх носіїв. Мати функціонує як виразник традиційної китайської культури із властивими їй рисами глибокої патріархальності (як наслідок, змаргіналізованою роллю жінки), домінуванням колективної свідомості, міцності родинних і кланових зв'язків та значущості культу предків [1]; водночас донька є представником молодого покоління китайців, виростлого на ґрунті новочасної американської культури з її культом індивідуалізму, особистісної свободи і почуття власної, зокрема жіночої, самодостатності.

Саме така дуальна модель жіночої ідентичності відтворена в романах провідних американських письменниць китайського походження – Емі Тан «Клуб веселоців та розваг» і Мексін Гонг Кінгстон «Жінка-воїн», фрагменти яких – «Дві доньки» (Two Kinds) і «Безіменна» (No Name Woman) – становлять предмет нашого аналізу.

Конструювання жіночої ідентичності на помежів'ї китайської і американської культур в оповіданні Е. Тан здійснюється крізь призму доволі тривалої і запеклої боротьби, що точиться між матір'ю, яка, беззастережно вірячи в «американську мрію», прагне будь-якою ціною прищепити ідею успіху власній доньці, і донькою, яка рівною мірою за будь-яку ціну опирається й відкидає нав'язану їй модель. Двобій двох світоглядних систем, а отже, і традиційних цінностей переноситься в площину складного, неоднозначного, подекуди болісного процесу самоідентифікації, який переживає маленька 9-річна дівчинка, проходячи всі фази його перебігу: від початкового прийняття і наслідування чужих форм, ролей, постави: I pictured this prodigy part of me as many different images trying each one on for size [10, p. 424], а згодом – їх відкидання і заперечення. Першим моментом пізнання самої себе для Джин Мей Ту стає її відображення в дзеркалі: And then I saw what seemed to be the prodigy side of me – because I had never seen that face before. I looked at my reflection, blinking so I could see more clearly. The girl staring back at me was angry, powerful. This girl and I were the same. I had new thoughts, willful thoughts, or rather thoughts filled with lots of wont's. I won't let her change me, I promised myself. I won't be what I'm not [10, p. 425].

Другим моментом стає потреба у визнанні її самодостатності з боку інших [2, с. 41], особливо матері – у відмові від стереотипного наділення її винятковістю, обдарованістю. Вона досягає цього в досить-таки жорстокий спосіб – публічно осоромивши матір і всіх членів родини під час фальшиво виконаного музичного твору на конкурсі талановитих дітей. Утретє вона вдається до самоствердження й захисту свого власного «я», коли вибирає перспективу небуття, відмови від життя, проводячи паралель зі своїми зведеними сестрами, яких їхня матір вимушена була покинути, рятуючись від загибелі в часі Японсько-

китайської війни. Жорстока, агресивна форма боротьби, яку обирає донька у відстоюванні свого власного жіночого єства протиставляється тихій, мовчазній, здебільшого пасивній формі матері, яка зазнає поразки й поступається.

Оповідання Мексін Гонг Кінгстон «Безіменна» також впроваджує читача у простір винятково жіночого досвіду переживання, проте, на відміну від тексту Е. Тан, конфлікт, напруга, що може виникнути у взаєминах між матір'ю і донькою як носіями різних світоглядних цінностей, а отже, різних моделей поведінки, набуває завуальованої, вишуканої форми вирішення шляхом проєкції на постать тітки та розповідженої історії її подружньої зради.

Історія скоєного перелюбу в китайській родині виникає на перетині матеріної розповіді та доньчиної рецепції, тож і один, й інший оповідні жіночі голоси, виявляючи свою залежність від патріархальної системи вартостей власної культури, містять «ознаки» панівного чоловічого дискурсу, позначеного послухом і мовчанкою. Проте водночас у ньому проступає і дискурс непокори, що вчувається в тому-таки жіночому оповідному голосі.

Непослух матері, що порушує родинну пересторогу, ще маскується формою застереження – він продиктований материнським чуттям безпеки, прагненням уберегти власну доньку від імовірної ганьби й майбутньої недолі. Непослух доньки, вивільнений під впливом західної культури, зокрема і жанром есе з його розлогими коментарями, роздумами й міркуваннями, прагне реабілітувати жіночу версію перелюбу, надаючи – в такий опосередкований спосіб – її безомовній, безправній жертві власного голосу. Тож перед читачем постає неоднозначний, амбівалентний образ тітки, позначений дешицею індивідуалізованої рецепції її історії у свідомості небоги.

Передусім це образ жінки, яка наважилася на вияв власної індивідуальності, своїх емоцій, прагнень, почуттів, що їх уява племінниці виразила і в протесті проти репресованого тіла пошлюбного періоду (стандартизованої зачіски, знеособленого одягу, непривабливої зовнішності, а отже, незважливого вигляду), і в реалізації сексуального потягу, виправданого молодістю, красою, як і самотністю, хоча радше покритого залежністю від примх і бажань чоловіків. І найбільше – у пробудженому материнському почутті, завдяки якому тітка з великої любові дарує немовляті життя, хай навіть тривалістю лише в кілька годин після народження під опікою духів: *She reached down to touch the hot, wet, moving mass, surely smaller than anything human, and could feel that it was human after all – fingers, toes, nails, nose. She pulled it up on to her belly, and it lay curled there, but in the air, feet precisely tucked one under the other. She opened her loose shirt and buttoned the child inside.*

After resting, it squirmed and thrashed and she pushed it up to her breast. It turned its head this way and that until it found her nipple. There, it made little snuffling noises. She clenched her teeth at its preciousness, lovely as a young calf, a piglet, a little dog [8, p. 2520], і з тої ж таки безмірної любові власноруч відбирає йому життя, рятуючи маля від жорстокої розправи чужих: Carrying the baby to the well shows loving. Otherwise abandon it. Turn its face into the mud. Mothers who love their children take them along [8, p. 2520].

Тож непослух доньки поглиблює материн: розповівши історію рідної тітки (хоч, як і матір, ще залежна від власної культурної традиції, бо залишає її безіменною), небога таки виводить її за межі родинної заборони і робить надбанням культурної спільноти; завдяки мистецтву письма, наділеному магичною силою слова, «знімає» з неї родове прокляття небуття і повертає її до життя, ба більше – дарує безсмертя, а отже, утверджує безперервність спадкового зв'язку, бодай у вияві материнського чуття любові й безпеки.

Аналіз вибраних фрагментів текстів китайсько-американських письменниць другої половини ХХ ст. виявляє низку спільних і відмінних рис. Концепція жіночої ідентичності обох творів розкривається крізь призму питомо жіночого наративного дискурсу, сфокусованого крізь призму дуальних відношень «матір – донька». Однак вибрана наративна стратегія текстів із домінуванням доньчиного голосу в оповіданні «Дві доньки» Е. Тан і материного – в оповіданні «Безіменна» М. Г. Кінгстон спричиняється до відмінностей в акцентуванні форм виразного і завуальованого бунту чи протесту, а отже, дає змогу відстежити процес трансформації жіночої ідентичності з її культурного виміру в особистісний (Е. Тан) і навпаки (М. Г. Кінгстон).

Література:

1. Религиозные традиции мира: в 2 т. Т. 2. Ч. 9. Религии Китая. Мир как живая система. URL: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/rel_trad/index.php.
2. Тейлор Ч. Етика автентичности. Київ : Дух і Літера, 2005.
3. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ, 2020.
4. Appiah, K. Anthony. Identity Against Culture: Understandings of Multiculturalism. URL: http://townsendcenter.berkeley.edu/pubs/OP01_Appiah.pdf.
5. Appiah, K. Anthony. The Ethics of Individuality, in: K. Anthony Appiah. The Ethics of Identity. Princeton University Press, 2005. P. 1–36. URL: <http://press.princeton.edu/chapters/s7806.html>.

6. Grice H. *Negotiating Identities: An Introduction to Asian American Women's Writing*. Manchester University Press, 2002.
7. Hirsh M., Schweitzer I. *Mothers and daughters. The Oxford companion to women's writing in the United State* / ed. Cathy N. Davidson, Linda Wagner-Martin. Oxford University Press. 1995. P. 583–585.
8. Kingston, Maxine Hong. *No Name Woman. The Norton anthology of American literature* / ed. by Nina Baym. W. W. Norton & Company, Inc., New York. 1999. P. 2513–2521.
9. *Mothers and Daughters: Complicated Connections Across Cultures* / ed. by Alice H. Deakins, Rebecca Bryant Lockridge, Helen M. Sterk. University Press of America, 2012.
10. Tan A. *Two Kinds. Literature. The Human Experience* / ed. By R. Abcarian, M. Klotz. Bedford / St. Martin's. P. 424–432.
11. Tomlinson, John. *Globalization and Cultural Identity*. URL: <http://www.polity.co.uk/global/pdf/gtreader2etomlinson.pdf>.
12. *Women of Color: Mother-Daughter Relationships in 20th-Century Literature* / ed. by Elizabeth Brown-Guillory. University of Texas Press, 1997.

УДК 821.581 Шекера

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-83>

Смольницька О. О.

ORCID: 0000-0001-9864-1727

*кандидат філософських наук,
консультант з філології*

*Місія «Постуляційний центр беатифікації й канонізації святих»
Української Греко-Католицької Церкви»
м. Львів, Україна*

ЦІЛІНЬ У КИТАЄЗНАВЧОМУ ДИСКУРСІ ЯРОСЛАВИ ШЕКЕРИ І КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ МІФОЛОГЕМ У РІЗНИХ КУЛЬТУРАХ

Ключові слова: цілінь, одноріг, образ, символ, архетип, міфологія.

Здобутки української китаїстки Ярослави Шекери (1982–2019) як науковиці, кандидатки філологічних наук, викладачки, доцентки КНУ імені Тараса Шевченка, поетеси, перекладачки, мисткині, антологістки, редакторки сьогодні незаперечні й вимагають комплексного аналізу. Зокрема,